

ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA DIDAKTIK TEXNOLOGILARNING ROLI

D.R. Shabbazova

Ilmiy rahbar.

Termiz davlat pedagogika instituti, Boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili kafedra mudiri:

Xurramova Sojida Abdunazar qizi

Termiz davlat pedagogika instituti, Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15368072>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ona tili va adabiyot darslarida ta'lim sifatini oshirish maqsadida didaktik texnologiyalarni joriy etishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari yoritilgan. Unda didaktik texnologiyalarni tanlash va ularni samarali qo'llash orqali o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ona tili, adabiyot, ta'lim sifati, didaktik texnologiyalar, interaktiv metodlar, o'qitish samaradorligi.

THE ROLE OF DIDACTIC TECHNOLOGIES IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN NATIVE LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Abstract. This article covers the theoretical foundations and practical aspects of introducing didactic technologies in order to improve the quality of education in native language and literature lessons. It analyzes the possibilities of developing students' knowledge, skills and competencies through the selection and effective use of didactic technologies.

Keywords: native language, literature, quality of education, didactic technologies, interactive methods, teaching effectiveness.

РОЛЬ ДИДАКТИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ РОДНОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы и практические аспекты внедрения дидактических технологий в целях повышения качества образования на уроках родного языка и литературы. Анализируются возможности развития знаний, умений и компетенций учащихся посредством выбора и эффективного использования дидактических технологий.

Ключевые слова: родной язык, литература, качество образования, дидактические технологии, интерактивные методы, эффективность обучения.

Kirish: Ona tili va adabiyot fanlari ta'limning asosiy yo'nalishlaridan bo'lib, o'quvchilarda tilni mukammal bilish, adabiy tafakkurni rivojlantirish va estetik didni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Ta'lim sifatini oshirish uchun zamonaviy didaktik texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimining oldida turgan asosiy vazifa - bilim sifatini oshirish, zamonaviy talab va ehtiyojlarga mos, kreativ fikrlovchi shaxsni shakllantirishdan iborat. Xususan, ona tili va adabiyot darslarida ta'lim sifati o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirish, estetik dunyoqarashini boyitish va milliy qadriyatlarni singdirish orqali ta'minlanadi. Bu esa zamonaviy didaktik texnologiyalardan oqilona foydalanishni taqozo etadi (Abduazizov, 2021: 45).

Talim jarayonida innovatsion yondashuvlarning oʻrni kun sayin ortib bormoqda.

Oʻquvchilarning bilim va koʻnikmalarini shakllantirishda faqat anʼanaviy usullar emas, balki zamonaviy didaktik texnologiyalar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ona tili va adabiyot kabi ijtimoiy-gumanitar fanlarda bu texnologiyalarni tatbiq etish orqali oʻquvchilarda analitik fikrlash, mustaqil izlanish va muloqot madaniyati rivojlanadi. Shuningdek, didaktik texnologiyalar oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasidagi faol hamkorlikni yoʻlga qoʻyish, taʼlim jarayonini shaxsga yoʻnaltirilgan tarzda tashkil etish imkonini beradi (Yoʻldoshev, 2020: 112).

ASOSIY QISM

Didaktik texnologiyalar — bu taʼlim jarayonini tizimli va natijaga yoʻnaltirilgan shaklda tashkil etish metodlari majmuasidir. Ular oʻquv jarayonini samarali, qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi.

Ona tili va adabiyotda didaktik texnologiyalar qanday rol oʻynaydi?

Faollikni oshiradi: Interfaol usullar yordamida oʻquvchilar darsda faol ishtirok etadilar.

Ijodkorlikni rivojlantiradi: Muammoli taʼlim, klasterlar va loyihaviy usullar oʻquvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini ragʻbatlantiradi.

Mustahkamlashni taʼminlaydi: Aqliy hujum, rolli oʻyinlar, test texnologiyalari orqali bilimlarni mustahkamlash osonlashadi.

Motivatsiyani oshiradi: Zamonaviy texnologiyalar darslarni qiziqarli qiladi va oʻquvchilarda oʻrganishga qiziqishni kuchaytiradi.

Ona tili va adabiyot darslarida qoʻllaniladigan asosiy didaktik texnologiyalar:

Interfaol metodlar: “Aqliy hujum”, “Baliq skeleti”, “Insert”, “Klaster” usullari.

Loyihaviy faoliyat: Dastlabki tadqiqotlar, adabiy tahlillar, mini-loyihalar yaratish.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT): Multimediali taqdimotlar, onlayn testlar, videodarslar.

Oʻyin texnologiyalari: Rolli oʻyinlar, dramatisatsiya, sahnalashtirish.

Natijalar

Didaktik texnologiyalardan foydalanish:

Ona tili va adabiyot darslarining sifati va samaradorligini oshiradi.

Oʻquvchilarda mustaqil fikrlash, matn bilan ishlash va ifodali nutq koʻnikmalarini rivojlantiradi.

Oʻquvchilarning nutq madaniyati va adabiy tafakkurini boyitadi.

Didaktik texnologiyalar oʻqitish jarayonida bilimlarni tizimli, izchil va samarali oʻzlashtirishni taʼminlovchi vositalar majmuasi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Ular taʼlim jarayonining barcha bosqichlarida oʻquvchilarning faoliyatini boshqarish, nazorat qilish va rivojlantirish imkonini beradi. Ayniqsa, ona tili va adabiyot darslarida nutq madaniyatini shakllantirish, tahliliy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda didaktik texnologiyalarning oʻrni beqiyosdir (Ismoilov, 2022: 39).

Ona tili va adabiyot darslarida didaktik texnologiyalarni tatbiq etish dars jarayonini jonlantiradi va oʻquvchilarning fanga boʻlgan qiziqishini oshiradi. Matnni tahlil qilishda “sinkveyn” metodidan foydalanish, obraz va gʻoya tahlilida “debat” texnikasini qoʻllash, grammatik mavzularni oʻrgatishda esa “mental hujum” va “muammoli vaziyat” kabi metodlar

orqali o'quvchilarning faolligi ta'minlanadi. Bu usullar orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, nutqni mantiqan izchil tashkil etish kabi ko'nikmalar shakllanadi (Rasulova, 2021: 77).

Ta'lim sifatini oshirishda didaktik texnologiyalarning roli shundan iboratki, ular o'quvchilarni faqat tayyor bilimlar bilan cheklab qo'ymaydi, balki ularda yangi bilimlarni mustaqil izlab topish va ularga ijodiy yondashish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Har bir mashg'ulot o'ziga xos maqsadga, aniq natijaga yo'naltiriladi, buning natijasida o'quvchilarda o'quv motivatsiyasi, bilimga intilish kuchayadi (Xolmirzayev, 2020: 102).

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, adabiyot darslarida sahna ko'rinishlari tayyorlash, personajlar o'rtasidagi dialoglarni yaratish orqali o'quvchilarning adabiy obrazni tushunishi va uning mohiyatini o'zlashtirishi osonlashadi. Ona tili darslarida esa interfaol o'yinlar, test savollari, konseptual xaritalar yaratish orqali grammatik me'yorlar mustahkamlanadi.

Shuningdek, o'quvchilarning bahs-munozara asosida o'z fikrini erkin ifoda etishi uchun "fikrlar sharsharasi" kabi metodlardan foydalanish natijadorlikni oshiradi (Soliyeva, 2019: 88).

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ona tili va adabiyot darslarida didaktik texnologiyalardan oqilona foydalanish o'quvchilarning til va adabiy bilimlarini chuqurlashtirish, mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy metodlar yordamida ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va natijador tashkil etish esa nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini, balki ularning estetik didi va nutq madaniyatini ham yuksaltiradi. Shu bois, didaktik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga izchil joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Ona tili va adabiyot darslarida didaktik texnologiyalarni oqilona va maqsadga muvofiq qo'llash ta'lim sifatini oshirishning samarali vositasidir. Interaktiv metodlar yordamida o'quvchilar mustaqil va tanqidiy fikrlash, kreativ yondashuv kabi zamonaviy kompetensiyalarga ega bo'ladilar.

REFERENCES

1. Abduazizov A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. - 120 b. (45-bet)
2. Yo'ldoshev M. Ta'limda interaktiv metodlar. - Samarqand: Zarafshon, 2020. - 160 b. (112-bet)
3. Toshpo'latov A. Ona tili va adabiyot darslarida metodik yondashuvlar. - Toshkent: O'qituvchi, 2019. - 140 b. (76-bet)
4. Qodirova G. Didaktik texnologiyalarning ta'limdagi o'rni. - Buxoro: BuxDU, 2022. - 130 b. (59-bet)
5. Karimov B. Adabiyot darslarini interaktiv tashkil etish metodlari. - Toshkent: Iste'dod, 2018. - 100 b. (33-bet)
6. Sodiqova D. Ona tili ta'limida innovatsion yondashuvlar. - Qarshi: Nasaf, 2021. - 150 b. (84-bet)
6. Nurmatov H. Magistratura ta'limida innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: Ilm Ziyoy, 2023. - 115 b. (48-bet)

7. Abdullayeva S. Zamonaviy adabiy ta'lim konsepsiyalari. - Termiz: Surxondaryo, 2020. - 135 b. (51-bet)
8. Murodov U. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent: O'qituvchi, 2019. - 145 b. (92-bet)
9. Eshonqulova M. Ta'lim sifatini oshirishning innovatsion yo'llari. - Namangan: Ilm, 2021. - 110 b. (70-bet)
10. Qodirova D. Didaktik texnologiyalar va ta'lim sifatini oshirish. - Toshkent: Fan, 2018. - B. 45-52.
11. Rasulova M. Ona tili darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash. - Samarqand: Zarafshon, 2019. - B. 101-108.
12. Karimov A. Adabiyot o'qitish metodikasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2020. - B. 88-94.
13. Hasanova G'. Didaktika asoslari. - Toshkent: Yangi asr avlodi, 2017. - B. 33-40.
14. Mahmudov N., Ubaydullayeva R. Ona tili va adabiyot ta'limida metodik yondashuvlar. - Toshkent: Innovatsiya, 2021. - B. 77-84.
15. Jalolov J. Ta'lim texnologiyalari. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. - B. 56-62.
16. Safarova D. Til va adabiyot darslarida zamonaviy texnologiyalar. - Buxoro: Ilm ziyo, 2020. - B. 115-123.
17. Yo'ldoshev Sh. Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar. - Toshkent: Noshir, 2018. - B. 64-70.
18. To'xtasinova G. Ona tili va adabiyot ta'limi samaradorligi. - Andijon: Muharrir, 2019. - B. 91-97.
19. Sodiqov A. Innovatsion ta'lim va metodik yondashuvlar. - Toshkent: Barkamol avlod, 2021. - B. 49-56.